

REZUMAT

Cercetarea doctorală *Corpuri și arhitectură în mișcare. Performance în spațiul public* răspunde unor nevoi pe care le-am identificat de-a lungul timpului în rândul comunității artistice în care activez: de-a susține, încuraja și dezvolta contexte de lucru în care practicile și expertizele personale din artele performative și artele vizuale sunt influențate, transformate și îmbogățite prin dialog, schimb de idei și procese colaborative, intersectându-se cu domenii conexe, precum arhitectura, sociologia sau filosofia. Principiile de lucru pe care le-am aplicat includ: diversitatea culturală, libertatea asumată responsabil și sustenabilitatea. Nevoia de a corobora activitățile de protecție a mediului de la nivel personal, cu cele culturale a venit ca răspuns la nevoia de a acționa în strategia de atenuare a efectelor schimbărilor climatice, contribuind astfel la conștientizarea publicului și creșterea responsabilității în rândul celor participanți la activitățile culturale, sociale și civice.

Prin formarea mea din ultimii 20 ani în management cultural, complementară celei artistice, am privit cercetarea doctorală ca pe un proiect, al cărui management și monitorizare a presupus de această dată un traseu asumat personal, fără umbrela unei structuri, însă cu toată libertatea de-a privi relațiile complexe dintre corp, spațiul public și tipurile diferite de existență (inclusiv performativă) care se pot dezvolta și implica direct oamenii. Așadar, prin proiectul de cercetare doctorală mi-am propus încă de la început să analizez modul în care procesele de creație și evenimentele artistice, prin larga lor adresare către public, sunt generatoare de comunități, pe care le-am numit „comunități temporare”. Modul în care acestea acționează și relaționează este diferit, în funcție de spațiul în care se compun, în funcție de informația pe care o accesează, ritmul și durata în care co-există. Experiența în domeniul artelor performative mi-a permis o analiză a diferențelor dintre cele mai cunoscute două tipuri de spații – teatral/black box și muzeal/white box, dar și între alte tipuri de spații publice și non-publice, fie că sunt urbane, în natură, în mediul online sau radio. Prezența unui corp critic, vocal sau contemplativ în oricare din aceste spații, modifică existența estetică a acestora, rolul funcțional, arhitectural.

Procesul de cercetare doctorală a demarat cu o prima etapă în care am stabilit planul

de lucru și am trasat principalele obiective personale. Activitatea de cercetare a inclus colectarea informațiilor, analiza materialului colectat și formularea concluziilor. Cercetarea a început studiind rapoarte și imagini de arhivă, înregistrări și exemple de proiecte similare. Cercetările curatoriate și artistice s-au desfășurat colaborativ, fiind completate de discuții și reflecții asupra materialelor. Cercetarea a inclus și consultarea la firul ierbii, urmărind în ce măsură demersurile reflectă viziuni congruente.

Pe parcursul lucrării am urmărit o metodologie subiectivă ce apropie elementele de performativitate, metode din cercetarea științifică și cea jurnalistică pe care le îmbin cu documentarea intuitivă, folosind în special surse directe, dar și internetul. Urmăresc o continuitate a demersului de cercetare și producție, iar activitățile organizate în spații de artă și sub forma unor acțiuni în exterior, prin proiecte digitale, conferințe, sunt însoțite de texte curatoriale menite să accesibilizeze conceptele artistice. Scopul textelor curatoriale este promovarea proiectului în comunitatea de specialitate și a teoreticienilor artei contemporane, însă acesta trebuie în opinia mea să păstreze un grad de accesibilitate în rândul publicului larg.

Lucrarea este structurată pe patru capitole, urmate de concluziile personale asupra conceptului de performance în spațiul public, prin prisma proiectelor realizate. Primele două capitole prezintă o analiză a relației dintre spațiul public urban și artele performative, dintre performance, arhitectură și natură, iar capitolul trei cuprinde o analiză a platformelor alternative de expresie artistică pentru *performance*.

În primul capitol al lucrării am analizat modul în care evenimente precum *EXPLORE FESTIVAL*, pe care l-am organizat timp de 15 ediții, între 2005-2020, au influențat dezvoltarea unui public critic și au contribuit la un corp comun temporar, de existență internațională. Unul din obiectivele mele personale a fost întotdeauna de-a explora dincolo de cercurile din jur, de-a căuta și chestiona cadrele de lucru mai puțin confortabile, neconvenționale și de-a propune formate multidisciplinare de interes pentru comunitatea în care continui să mă dezvolt. Prin fiecare inițiativă pe care fie am propus-o la nivel național sau internațional, fie am susținut-o direct implicându-mă în toate etapele de desfășurare, am urmărit să promovez acțiunile culturale colaborative și acțiunile ce au la bază procese ce pot contribui pe termen lung la apariția unor noi creații artistice cu o viziune incluzivă, non-ierarhică în relație cu mediul înconjurător și cu publicul. Discursul problematicilor legate de mediu și ecologie este din ce în ce mai prezent și se observă o căutare mult mai activă a comunității artistice de facilitare a contextelor de adresare și activare a unui public divers, implicat civic.

Dacă în primul capitol fac referire la conceptul de regenerare urbană, oferind exemple de proiecte personale, festivaluri internaționale multidisciplinare, al căror program și format include tematici de referință pentru lucrare, alături de proiecte de cercetare și producții artistice personale, în al doilea capitol realizez o analiză a relației dintre *performance*, arhi-

tectură și natură, prin introducerea conceptului de multispecii, oferind exemple de proiecte personale, expoziții, performance-uri și instalații. În capitolul al doilea ofer și o perspectivă personală prin prisma experienței manageriale și curatoriale, în relație cu spațiile industriale și procesele de reconversie ale acestora. Într-un demers de investigare prin diverse proiecte transdisciplinare, a relației dintre artă, tehnologie, spațiul public, știință, în contextul dezvoltării activității personale într-un spațiu industrial transformat în urma unui proces intens de reconversie culturală (fabrica FLAROS) și a colaborărilor recente cu arhitecți, antropologi, teoreticieni și curatori, cercetarea mea se constituie într-o cartografiere a ultimilor 6 ani de activitate profesională cu multiple dimensiuni artistice, curatoriale și manageriale. Cercetarea prezintă eforturile de a contribui la stimularea experimentului în artă, la schimbul de informații între profesioniști din diferite domenii cu artiști contemporani, inițierea unui dialog prin intermediul unor formate transdisciplinare, colaborarea națională și internațională între artiști și spații culturale reprezentative în domeniu.

Un prim impact este dezvoltarea practicii creatorilor implicați prin asimilarea de noi cunoștințe precum și prin experimentele artistice transdisciplinare finalizate și prezentate public prin expoziții, performance-uri și instalații. Demersul meu de realizare a unor proiecte axate pe cooperare, suport pentru cercetare și producție multimedia, în relație cu problematicile de mediu, natură, ecologie își propune să contribuie la vizibilitatea creatorilor implicați, prin itinerarea expozițiilor sau participarea în cadrul altor evenimente naționale și internaționale. Practicile pe care le utilizez propun noi rețele de colaborare între artiști, curatori, asociații, companii private și instituții publice, între creatori români din artele vizuale, cercetători și istorici, critici de artă și oameni de știință, a căror implicare contribuie la dezvoltarea unui discurs multistratificat de exprimare și lectură critică, la calitatea lucrărilor și buna comunicare către public.

Conturat în jurul ideii de a vedea arta ca instrument de dezvoltare pentru incluziune și procese comunitare, proiectul de cercetare doctorală include pe lângă o analiză teoretică a temelor abordate, mai multe expoziții, *performance*-uri, creații personale, evenimente multidisciplinare și dialoguri pe care le-am purtat cu artiști, arhitecți și exploratori urbani.

Contextul pandemiei a avut efect devastator nu doar asupra sectoarelor social-economice generale și industriilor culturale și creative, dar și asupra proceselor de lucru, educație, existență artistică în relație cu publicul. Cercetarea mea este orientată către cunoașterea și înțelegerea celorlalți și a modurilor de analiză: prin angajamente și colaborări cu istorici de artă, artiști preocupați de domeniile științifice, arhitecți și catalizează noi forme de anchetă a relației spațiului public în raport cu arta contemporană.

Proiectul explorează contextul teoretic mai larg al studiilor multispeciilor, chestionând mizele actuale - epistemologic, politic, etic - pentru ca procesul de învățare să fie atent la

diferite moduri de viață. Sunt toate entitățile vii biologice, sau o tornadă, o piatră sau un vulcan ar putea fi supuse unor forme similare de imersiune? Ce înseamnă să trăiești cu ceilalți în lumi complicate marcate de neprevăzut și incertitudine? Concret, cum putem lucra împreună pentru ca toate speciile să coabiteze și coexiste bine? Proiectul explorează și sprijină conceptul de „artă a atenției”: moduri atât de a acorda atenție celorlalți, cât și de a elabora un răspuns asumat și cu sens.

În cel de-al treilea capitol explorez platformele alternative noi de expresie artistică pentru *performance*-ul contemporan, într-un context generat de pandemia covid, conflictele politice și crizele sociale. Analizez astfel pe rând, prin exemple de proiecte personale: spațiul digital virtual, spațiul imaginar oferit de *performance*-ul sonor și cartea-obiect, precum și spațiul non-public, oferit de platformele de social media.

Prin formatele artistice concepute și accesibile online, arta ajunge la un public larg, care începe să reflecteze asupra consecințelor neimplicării oamenilor, fie că ne referim la accelerarea sistemică a distrugerii mediului natural, a importanței de a învăța să coexistăm sustenabil, fie că ne referim la alte tipuri de crize curente, globale. Folosirea internetului ca mediu de expunere și caracterul de interes actual al calității relației dintre corp, spațiu și mediul arhitectural, cresc potențialul unui impact extins, contribuind la formarea conștiinței colective despre temele cercetării, expunerea acestora în rândul tinerilor, dar și către comunități de cercetători, oameni publici, ce pot oferi vizibilitate și credibilitate demersului.

Pe termen mediu și lung, noi manifestări care militează pentru confluența dintre artă și știință, vor influența dinamica sectorului cultural, contribuind la o mai bună colaborare între profesioniști din domenii diferite. Modelul de producție pe care l-am dezvoltat oferă posibilitatea implementării unui sistem durabil de creație a operelor, sub umbrela unui spațiu de cercetare, producție, diseminare națională și internațională a unor artiști și curatori contemporani, dar și un tip de asumare non-ierarhică a creației de către colective artistice, curatori, artiști, dramaturgi, producători.

Impactul asupra comunităților locale în care *performance*-urile în spațiul public au loc, rolul de empowerment al acestora, interesul din partea unor parteneri și organizații importante, nevoia artiștilor tineri de a se conecta mediilor profesionale, dar și posibilitățile de dezvoltare și afirmare internațională, reprezintă argumente în plus care asigură sustenabilitatea pe termen lung a cercetării.

Capitolul patru include o analiză a proiectului de cercetare personal *Intimate Choreographies*, ce include intervenții performative în spațiul public, instalație și video *performance*. Colaborările pe care le-am avut în cadrul cercetării cu artiști din diverse medii culturale și științifice, alături de arhitecți și teoreticieni, au contribuit la dezvoltarea unei viziuni proprii asupra *performance*-ului în spațiul public, a relației dintre corp, arhitectură și peisaj.

În finalul lucrării, concluziile evidențiază sintetic complexitatea practicilor artistice performative în spațiul public, varietatea abordărilor tematice/ecologice, sociale, politice, educaționale și mecanismul managerial-curatorial de realizare a proiectului, oferind posibile propuneri de continuare și dezvoltare a cercetării în viitor.

Pe termen lung, îmi propun să identific noi oportunități în cadrul cărora proiectul de cercetare doctorală să fie continuat, dezvoltat și prezentat, atât în mediul artistic, cât și în mediul educațional și științific internațional, din străinătate, cu scopul facilitării accesului la evenimente de specialitate internaționale, ca bienale sau festivaluri de artă digitale și noile medii.

Din perspectiva curatorială, mă interesează în mod special potențialul de pluralitate a vocilor pe care comunitățile temporare le pot forma, prin performance-uri în spațiul public, în contextul în care societatea contemporană este marcată de discursuri ce instigă la ură, acțiuni extremiste, de naționalism, știri false și propagandă.

CUVINTE CHEIE

Performance

Corp

Spațiu

Arhitectură

Peisaj

Experiment

Digital

Public

Non-public

Privat

Sustenabil

Multimedial

Supraveghere

Comunitate

Prezență

Temporar

CUPRINS

Introducere

Argument	5
Metodologia cercetării	7
Structura lucrării	10
Cuvinte cheie	11

Capitolul I. Spațiul public urban contemporan și artele performative

I.1. Regenerare urbană prin artă	12
I.1.1. <i>Bucharest Arts and Public Space Festival</i>	15
I.1.2. <i>eXplore festival – Bucharest International Contemporary Performance Festival (2005-2020)</i>	24
I.1.3. Instalația <i>Intimate Choreographies. Cartografierea unei noi realități</i>	33
I.2. Dezvoltarea unui cadru de cercetare și prezentare artistică	
I.2.1. Expoziția <i>Comunitate în solitudine</i>	38
I.2.2. <i>Visible X invisible – colocviu și expoziție Narațiuni nonlineare</i>	51
I.2.3. Artă video <i>Zoom in/out. Immaterial performance</i>	53

Capitolul II. *Performance*, arhitectură și natură

II.1. Mișcare corporală și arhitecturi emoționale	
II.1.1. <i>Practising solo collective – proiect personal, studii de caz</i>	57
II.2. <i>Performance</i> -ul contemporan și formele sale hibride în relație cu natura	62
II.2.1. Arhitectura corpurilor și spațiilor în mișcare – <i>Cross-fields</i>	64
II.2.2. Peisajul și botanica ca teritorii de explorare în <i>performance</i> – <i>Multispecies</i>	67
II.2.3. Proiect personal: Simpozionul <i>Performance, Architecture, Landscape</i>	72
II.3. Valorificarea spațiilor publice industriale	

II.3.1. Platforme și spații de producție multidisciplinară. Studiu privind spațiul WASP Working Art Space and Production 2012-2024 (Fabrica Flaros, București)	81
II.3.2. Proiecte personale <i>Incursiuni urbane în vizual</i> (Artă Video, Petrila)	84
II.3.3. <i>Traces of Forgotten Sites</i> (expoziție și conferință, WASP, 2023)	87
Capitolul III. Platforme alternative noi de expresie artistică	
III.1. Spațiul digital / spațiul virtual, teritoriu alternativ de expunere augmentată	90
III.1.1. Proiecte internaționale curatoriate și produse: <i>Performance Situation Room</i> și <i>Transsystemic signals 2.0</i>	91
III.2. Spațiul imaginar, teritoriu de reflecție asupra imaginii	
III.2.1. <i>Performance</i> -ul sonor. Proiecte internaționale curatoriate și produse:	
<i>Untitled</i> (Manuel Pelmuș, Radio Guerrilla – 2020)	
<i>Duet C – Eliade</i> (Roel Heremans-Belgia, WASP – 2018 și Muzeul Național al Literaturii Române – 2020)	95
III.2.2. Cartea-obiect, mediu de exprimare în <i>performance</i>	
<i>Time has Fallen Asleep in the Afternoon Sunshine</i> (Mette Edvardsen, <i>performance</i> și carte)	
<i>Plus-que-parfait</i> (Andreea Căpitănescu și Simona Popescu, Sezonul România-Franța, Paris, 2019)	103
III.3. Spațiul non-public (<i>performance</i> -ul în social media)	107
III.3.1. Proiect personal: <i>Performing non-public space</i> (Telegram, Zoom, Facebook – 2021)	108
Capitolul IV. Proiectul de cercetare <i>Intimate Choreographies. Cartografierea unei noi realități</i> (2022-2023) – intervenții performative în spațiul public, instalație video <i>performance</i>	111
Concluzii	115
Bibliografie	
Volume	120
Reviste	125
Website-uri	126

Anexe

Interviuri-dialog / <i>Being together (in between disciplines)</i> Roel Hermans și Andreea Căpitănescu	127
Proiecte curatoriale, dialoguri, interviuri / <i>zoom in/out. immaterial performance</i>	133
Proiecte curatoriale, dialoguri, interviuri / <i>Being Together (In Between Disciplines)</i> Ilinca Păun Constantinescu, Micheline Dufert, Manon Istasse și Andreea Căpitănescu	134
Proiecte curatoriale, dialoguri, interviuri / <i>Being Together (In Between Disciplines)</i> Eszter Salamon și Andreea Căpitănescu	136
Rezumat	138
Abstract	143